

Texten är automatiskt genererad. Vi har i nuläget endast möjlighet att erbjuda transkriberingar i obearbetad form.

Ålfiske har en lång tradition i Sverige och vi svenskar har ätit ål både som basföda och som delikatess. Men den europeiska ålen är också klassad som akuthotad. Ål beståndet har minskat kraftigt under 1900-talet och i Sverige råder i dag ett generellt förbud mot att fiska ål.

Det finns ett utbrett problem med tjuvfiske av ål, men samtidigt så sker det även lagligt fiske i svenskavatten, något som många svenskar inte känner till.

Omfattningen av det lagliga fisket är begränsad, licenserna är få och restriktionerna hårda. Så vem får fiska ål och varför utfärdas licenser för fiske på en akut hotadart? Hur ska jag som konsument veta om ålen jag köper är lagligt fiskare? Jag heter Håkan Montelius och du lyssnar på podden Landet. En podd från Landsbyggsnätverket.

I dag ska vi inte prata om den europeiska ålen, Anguilla Anguilla på latin och om hur fisket ser ut i Sverige idag och med mig för att ge en bild av det svenska fisket. I dag har jag tre gäster. Och först och främst säger jag hej och välkommen till Håkan Wickströmforskare på Ål vid Sveriges lantbruksuniversitet, SLU Aqua. Hej Håkan! Ja, hej hej! Vi ska säga dig att du har också varit med och utformat den svenska nationella förvaltningslagen för ett antal år. Ja, jag har varit med väldigt länge, till och med långt innan planens krevs. Du kan en hel del om mål kan man säga.

Jaha. Hej och välkommen till Sofia Brockmark, utredare på Havs och vattenmyndigheten. HAV. Hej! Hej! Och HAV ni är den myndighet som ansvarar för förvaltningen i Sverige. Och sist men inte minst Mikael Nordh, ål-fiskare och högstadielärare från Karlshamn. Hej Mikael och säga dig att du har fiskat ål kommersiellt i ungefär femton års tid. Men du är i princip uppvuxen med fiske. Och det stämmer. Jag har hållit på ungefär sedan mina yngre tonår och fiskat så att det har blivit en rätt så lång tid här.

Varmt välkomna till landet alla tre.

Och jag tänkte börja med dig Håkan. Du som forskareskulle du kunna berätta lite kort om ålen? Det här ären ganska

mytisk fisk som vi fortfarande vet ganska lite om hur den vandrar, hur den leker och hur den fortplantar sig. Hur den tar sig mellan våra kuster och Sargassohavet skulle kunna berättas. Ja, kort och kort. Det kanske är svårt, men man får ta cykeln för det är inte alla som känner till den. Ålen är ju en väldigt spännande art som genomgår många olika stadier. Men om vi börjar nu på västkusten så kommer vi ringla oss från havet, från Atlanten som har fött till Sargassohavet. Och de kommer in nu till våra vatten och när det blir lite varmare i sötvatten så börjar de vandra upp i olika åar och floder, åar och älvar och en del vandrar vidare, stannar på kusten och vandrar vidare in i Östersjön och upp i sjöar och vattendrag. Sedan växer upp i Mälaren, till exempel kanske i 17-18 år innan de når
Blanc. De flesta är stora nog för att vandra tillbaka i Sargassohavet och det gör de oftast på höstkusten och vi tror att de kommer fram på vårvintern nästa år och där leker de på några hundrameters djup i Sargassohavet och sedan dörföräldrarna och äggen kläcks till yngel efter några dagar och sedan transporteras de med strömmarna tillbaka till Europa och en liten rännil av hela den här invandringen kommer in om Storbritannien och in i Nordsjön och sedan in i vår vatten. Och hela den processen kan ju ta allt mellan 10 år upp till 20-25-30 år beroende på var de hamnar och växer upp någonstans. Om vi ska säga det, att den europeiska ålen den utgör ett och samma bestånd och alla dessa olika glasskål, blanco, ål, gul ål och Silverån i olika stadier av en och samma art egentligen. Ja, jag är en så kallad panik till 18. De är en ganska perfekt blandning då varje år, så att ingen skillnad på en svensk ål och en ål i Medelhavet. Och Sofia. Hur skulle du beskriva? Hur ser situationen ut för ål? Beståndet i Europa generellt och i Sverige i synnerhet för ålen, är en hotad art? Ja, precis, den är ju akut hotad och bedömd av internationella ja isen som är motsvarande den bedömning som vår art databanken gör. 90 till 95 procent har försvunnit, så den är ju kvar. Eller? Den ligger på en väldigt låg kritisk nivå jämfört med vad den gjorde för 45-50 år sedan. Den största nedgången börjar på 50-60 talet. Och hur ser det ut i Sverige

specifikt. Om den i Sverige motsvarar den internationella bedömningen? Där ligger ju beståndets situation på densamma. Och var finns de, de bestånd som finns i Sverige i dag? Vad är de stora bestånden?

Ålen har historiskt egentligen funnits i hela landet, förutom kanskefjällkedjan i delar av småländska höglandet där den kan vandra upp men även lever. Den kan vara inne på kusten direkt. Men senså är det också väldigt mycket ål i bara inlands vatten. Den förekomsten som finns idag i våra inlands vatten beror till stor del på utsättning. En del menar ju att det finns en del positiva tecken på att beståndet är på väg att återhämta sig. Vad säger du om det? Hur ser det ut? Det kan man ana en vändning.

Ja, det kan väl egentligen Håkan kanske svara bättre på. Men glashalt bistånd ser man ju på vissa ställen, även i floder, i Atlanten eller i Frankrike, Nederländerna, så att det man ser ser en tendens till en uppgång. Men det är ju fortfarande kvar på en väldigt låg nivå. Men vi bollar över den frågan till Håkan och. Gör det som säger att vi har haft en nedåtgående trend sedan kanske ungefär 1980 när det gäller antalet dåliga glas och bollar som kommer in från Atlanten till Europa. Men år 2011 så bröts den negativa trenden och ett riktigt statistiskt trendbrott. Och sedan har det ökat lite grann. Men det ligger och fladdrar lite. Men det har förändrats till ett trendbrott och det tycker vi är väldigt viktigt och positivt att vi finns.

Och Michael då? Du arbetar ju som småfiskar idag på deltid. Kan du berätta lite grann? Hur ser din vardag som officer ut? Som lördag så börjar perioden på fiske period bara i maj, första maj och slutar den 14 september. Och det är rätt så koncentrerat på månaderna maj, juni och juli. Sedan i och med att vi fiskar mycket gul och ål så avtar det i temperaturen i vattnet. Det blir lite kallare under tiden så att Fiskeby är ju lite sämre. De andra stora fiskarna efter blomkål startar igång annars sen dag ut så att man kan vara ute och vittja sinaryssjor är mycket av individerna som vi får får vi sätta tillbaka. De här måtten på ålen har höjts till 70 centimeter så att det är en jättestordel av fångsten som sätts tillbaka igen. Då är ju Richard ett bra bra redskap där. Du, vilken betydelse har fisket för dig?

Dels ekonomiskt är det en bra tillgång. Vi har haft det under många år som sommarjobb, men det är väl mest en, inte bara en ekonomisk grej utan en livsstil. Att kunna få sätta en sån sak som ens morföräldrar höll på med då.

Det här är något som har gått i arv i generationer i din familj. Ja, på många sidor vad de fiskare gör i Aneby då? Man har väl lite det i blodet så vi har varit många gånger nu de sista åren. När det har blivit mer regelverk kring fiske så har vi varit nästan så att vi har gett upp, men vi har gett oss den på att vi ska fortsätta detta och inte ge upp fisket. Men det har varit många gånger där vi har haft diskussioner både med hav och med forskare och sånt där. Vi känner att kanske inte folk hör på riktigt, men vi ser en positiv trend för att det är mycket små och små individer i fångsterna, så vi tycker att vi ser den ändå. Vi har inte sett försämringar, i alla fall när det gäller små. Fisket i Sverige är strikt reglerat och Mikael du är en av knappt 200 yrkesfiskare som har licens för att fiska ål i Sverige idag. Och samtidigt som vi varit inne på är ålen en akut hotad art

och mark för många människor så kanske det här inte går ihop. Varför tillåter man fiske på en fiskart som är så hotad? Jo, men vi har en långsiktig och med att den här förvaltningslagen antogs har vi infört en rad regleringar sedan tidigare. Fångsterna har minskat från innan man införde förbudet att fiska ål där. Det fanns ett särskilt krav då att man skulle ha licenser för fisket, minskat med drygt 80 procent och antalet licenser också minskat med 60 drygt 60 procent sedan dess. Minskningen är ju stor och under de senaste tre åren av det fjärde året i år så har vi ju ett ytterligare pålägg när det gäller regleringen och då ska vi genomföra en tidsperiod under tre månader långa perioder som vi får lägga mellan första augusti till sista februari. Så det har vi sett också ha effekt. Vad skulle du säga, är det stora hotet mot ålen? Är det just fisket?

Nej, det finns fler hot än fiske, kraft, reglering och passager.

I vattenkraftverk som hindrar ålens vandring.

Jag ska säga att det här förbudet för privatpersoner som DN nämner som fria. Det är ett förbud som EU har beslutat om gäller EU:s fiske. Ministern har beslutat om det en

tremånadersperiod. Häri Sverige så är den senaste perioden från november 2020 till januari 2021 att det helt förbjöds att fiska ål i Sverige. Under samma period och genomför det i årockså. Alla länder har en en tre månaderperiod, men det är inte samma tre månader. Danmark och Sverige har till exempel inte samma månader. Sofia. Vad beror det på att man inte har reglerat det där så att det likadant? Besluten kan vi säga tas på lite olika nivåer. I Danmark tas det ut på politisk nivå. Det är ministeriet som tar beslutet. I Danmark har man också statlig ersättning för stillaliggande fiskefartyg som också kanske kan påverka. För det är det ändå samma bestånd som svenska och danska fiskare fiskar på.

Precis. Vi har en pågående dialog med Danmark om möjligheten att harmonisera det också med övriga medlemsländer, särskilt i Östersjöregionen. Hur tycker du att regleringen fungerar mellan de olika länderna?

Fiskarna ser väldigt olika ut i de olika länderna.

I Danmark har vi fortfarande ett fritidsfiske och yrkesfiske. Så är det ju. I många av de andra Östersjöländerna så har man mycket inlandsfiske, fiske, inlands vatten, inte lika mycket kustfiske som Sverige har. Fiskarna skiljer sig åt, men sammantaget så fiskar vi på den ålen som då vandrar ut jämfört med länder som till exempel Storbritannien och Frankrike som fiskar mycket på det. Den ålen som kommer sådana som de här tidiga holländarna.

Mikael. Du är som sagt en av ganska få fiskare i Sverige som har tillstånd för att fiska ål. Vad är det för licens och tillstånd som du behöver för att få bedriva lagligt fiske? Ja, det är dels det här tillståndet för att bedriva fiske. Sedan är det ju ett fartygs tillstånd

där båten ska vara inregistrerad om man har köpt till ton och kilowatt.

Sen är det ju dessutom så måste jag kunna koppla mina fisker till ett arrende då

jag antingen hyr eller att jag äger fiskesjälva i det här området. Ja, det är väl det. Sen är det väl lite andra saker om man till exempel ska transportera ål som behöver något transporttillstånd. Det har jag dock inte gjort ändå eftersom de hämta och då är köparna där som transporterar. Ja. Förutom att det är för tidsperiod och att du behöver olika sorts tillstånd så är

det också regelbundna kontroller som utförs på er ål fiskare. Och det är kustbevakningen. Där vi ska ringa två timmar innan där de ska komma ner och kontrollera så att det är rätt storlek och så.

Dock har det väl inte skett så ofta, men kustbevakningen har vi väl blivit kontrollerad av några gånger. Men jag ser väldigt problem egentligen med det. Det enda är väl att man är rädda att man på något sätt har missat en centimeter på ålen och då får en sanktionsavgift kanske inte stå i proportion till ålens värde. Det är väl det som är räddslan egentligen som är stressen. Så ja. Hur upplever du de här kontrollerna och regelverket?

Kontroller tycker jag om på det sättet. Men men just det, att kontrollen ibland så

vi har jobbat på har många gånger och jag tycker ändå att de har lyssnat på oss när det gäller det illegala fisket. Jag vet inte hur många gånger vi har ringt och anmält saker som som sker i vårt område där de fiskar illegala ål, lova och där de de som fiskar illegalt inte kräver att de har apatiskt gratis tillstånd. De klarar sig från alla de här uppgifterna som vi andra har. Men men, jag tycker ändå vi har tagit tag i det. De har gjort mycket beslag, men det tog några år. För när Kustbevakningen

utförde de mesta kontrollerna till havs så händer det inte så mycket. Men när vi ska säga det? För drygt ett halvår sedan, under 20:20, så rapporterade Kustbevakningen om ganska stora beslag av olaglig fångstredskap för ål. Och det finns ett tjuvfiske. Hur upplever du det? Mikael Är det här ett stort problem? Det är ett stort problem och det är ju i vissa regioner och sedan är det så att det konkurrerar dels också med oss som är seriösa. Vi kan komma ibland och sälja privat till en kund med ett kvitto och när man frågar om man ska ha någon ål eller då så kan de redan ha köpt illegalt. Lite problematiskt bara att man konkurrerar inte på samma premisser. Håkan och Sofia. Hur stort problem skulle ni säga att det illegala fisket är i Sverige i dag? Ja, i värsta fall kan den illegala fisket vara i samma storleksordning som kustfisket.

Jag har lite svårt att tro på det själv för att de är beslagen man har gjort om man har tittat på hur mycket ål, marijuana och så vidare. De är ju väldigt koncentrerad

del av landet och det vet Michael mycket mer om. Sådet är lätt att man räknar fel, men det kan nog ändå vararätt så stora volymer ål som går. Via mat, säger Rune. Hur var din bild av tjuvfisket? Jo, men precis som niandra så är ju vår bedömning också från havet. Det är ett omfattande tjuvfiske på ål, särskilt med tanke på att man tar så mycket redskap och som Mikael var inne på av införts. Hårdare eller möjlighet till att kontrollerat legala fisket kan vi säga på ett bättre sätt och den regleringen genomfördes förra året så man behöver tala in, tala om innan vart man har sinastumpar. Man behöver också säga till när man ska landa sin fångst. Gör ju också det möjligt att vi lättare kan upptäcka dem som inte har tillstånd och fiska ål. Sen så har ju också tekniken förbättrats. Man använder drönareman. Mer risk baserad övervakning och kontroll. Michael Mike Vad är din bild av vilkadet är som fiskar som fiskar ål? Det är ju oftast slakten som har fiskat rätt så omfattande tidigare. Innan 2007 var som ligger på mycket redskapi bodarna, bland annat på västkusten, finns det mycket redskap som ligger i. Det är inte västkusten eller fiskarna från västkusten för fiska där och de säljs till ett rätt så lågt pris. Och de som tjuvfiske är här många av dem. Kontakta de här yrkesfiskarna som har redskap till salu och kan köpa eko somegentligen kostar 1500-2000 kronor. Kan de köpa för en hundralapp nu? Det är väl det som är problemet, att det finns så enormt mycket redskap liggande. Men om jag som konsument vill köpa ål, kanske till julbordet eller till någon annan middag, hur kan jag försäkras om att den ålen jag köper är lagligt diskad? Jag brukar alltid se papper på att vi får fiskaden och berätta om maten på dem och när det står i vilken period jag får fiska. Så sedan rökeri har blivit bra hörde de. Man måste uppvisa papper på att jag ska sälja till emottagen, så jag vet vad du säger om det. Men så är det ju. Det är i maten reglerat så omfattas den ju också skydds förordningen och då måste du visa med papper. Du måste ha tillstånd för att kunna handla med både produkter av ål och levande. Det kan också handla om att man ska inte handla ur bakluckan från en bil, utan det ska vara seriösa aktörer som man handlar hos. Jag har svårt att tänka mig att en riktig fiskaffär eller ett etablerat

rökeri att det skafinnas alltför mycket illegalt fiske tål. Men det är Michaela säkert något att tillägga.

För något år sedan så var det nog så att att det blev lite, lite hårda restriktioner. Det här liksom att folk blev lite mer medvetna om att ålen skulle liksom man ska kunna visa papper på att åkerierna har blivit bättre på det. Så jag tror inte det är så många handlare som du kan komma till. Om det nu inte är att man säljer i bak och bak i bakluckan på bilen. Men problemet är väl lite att de som vill ha ål och fisk vill det oftast ha det eller produkter ville ha det billigt va? Och vi kan väl inte konkurrera med samma priser som de som tjuvfisket här och det säljs ändå. Jag hör ju ibland

att folk har kommit med tio kilo rensad ål som de har köpt av någon ute i skärgården. Och så frågar jag vem vem? Har du fått se något papper på detta? Nej, det hade de inte fått se. Men vi brukar alltid upplysa dem om det så att folk vet att vi får fiska, lova.

Och många ifrågasätter det. De tror inte att det är sant att någon får fiska utan dem. De tror ju att jag ljugar ibland när jag säger att vi får fiska. Hur upplever du? Känner du att du blir misstänkliggjord som fiskare?

Ja, ja. Det blev väl lite så att de tycker att jag är ung. Men jag tillhör intedan äldre skaran än. Men men, de tycker det är lite konstigt att de ifrågasätter hur jag kan få dessa tillstånd och då var det ju många av dem som inte fick tillstånd och som fiskade före själva då och som ifrågasätter detta. Annars blev man väl inte ifrågasatt utan vi brukar alltid visa de här papperna så att det sprids att vi fiskar så gott det går på lagligt sätt. Så vi har utfärdat några nya tillstånd till fiskare? Nej, utan det omprövas varje år. Det är inga nya, utan de som haft tillstånd har möjlighet får tillstånd även nästa år om de då också har fiskat föregående år. Betyder det att antalet ål fiskare på sikt kommer minska? Ja, det gör det ju. Och det gör det ju redan idag och åldern blir ju högre högre. Medelåldern för de som har tillstånden är högre. Så hur mycket ål fiskas i Sverige idag? Om vi tittar till den totala mängden. Fördelar på inlands vatten och kustvatten i Sverige så inlands. Den ligger ungefär och ligger ganska jämn, ungefär på hundratal.

I kustvatten ligger de på 85 tonde senaste åren, 170 ton 2017/2018.

Man bedömer ju att det är en ganska liten del av det totalabeståndet. Kan man inte odla ål i stället för att fånga vild? Jo, kanske i stället för man med viss åskådning. Det är ju en stor dag i Europa eller världen ska jag säga.

Och vi har ju en ål, en ål odling i Sverige och som dessutom levererar utsättning av ynglen som vi använder i den svenskaförvaltningen. Men det blir ju ganska kostsamt att odla upp ål till de storlekar som man normalt marknaden i den svenskamarknaden vill ha, alltså emot någonstans mellan ett halvt kilo. Men jag menar, det är ju fullt möjligt.

Men å andra sidan, de är ju också fångaden någonstans ifrån samma hotade bestånd.

Förutom ål, utsättning så görs det ju i dag en rad andra insatser för att trygga ålens fortlevnad. Till exempel krafttag åldär flera stora energiföretag deltar och som bland annat handlar om att etablera trygga vandrings vägar för ålen förbi justvattenkraftverk. Håkan Wikström Vad ser du mer för åtgärder som skulle kunna påverka beståndet positivt på sikt?

Jag gör allt vi kan för att minska

de dödlighet som vi kommer åt. Och det vi brukar lyfta fram och som vi ser i våra beräkningar är att

förmodligen är dödligheten i kraftverk, capex. Passagen är ungefär lika stor som inför fisket i vattnet och som kust. Fisket ligger runt en hundra ton någonting. Av de ålar som produceras i sötvatten går mer än hälften av de som dör på väg ner mot havet.

Så där finns det ju väldigt, väldigt, väldigt mycket att göra i form av att kanske till och med ta bort kraftverk som inte är så lönsamma till att göra tekniska lösningar och som gör att ål och en annan fisk också kan passera.

Och det är väl de stora av oss ändå nu. För att inte ålen ska försvinna helt ifrån våra vattenså satsar ju staten med EU medel. I grunden rätt mycket pengar på att sätta ut ål som tas från länder där man trots nedgången fortfarande har hyfsade mängder. Och det är ju så vi gör i Sverige. De senaste åren har vi sett ut

mellan två och en och tre miljoner individer varje år.

Jag tänkte på just de här åtgärderna. Vattenkraften så står vi nu inför. Regeringen har tagit beslut om en nationell

omprövning plan för allavattenkraftverk och man ska se över de villkoren som finns till moderna miljö villkor. Det ärett omfattande arbete som kommer att göras härunder de närmaste 20 25 åren, för att då, precis som Håkan, se över de här villkoren som har funnits tidigare. Om ni blickar in i framtiden. Var och en av er, hur ser framtiden ut för Polen, skulle du säga utifrån ditt perspektiv? Om vi börjar med dig Håkan är jag.

Vi tycker ju att det är väldigt, väldigt positivt för trendbrottets rekrytering så att det börjar komma in. Åtminstone lite, lite, lite mera glas. Och. Från Sargassohavet till Europa och till Sverige. Så det visar att det är möjligt. Det går att ändra i en positiv riktning. Och sen då som vi har varit inne på det här med vattenkraften, att det finns det ju väldigt mycket att göra för att förbättra överlevnaden på väg ner. Så är det. Jag tror vi fortsatt måste arbeta utifrån en internationell perspektiv för att ta omhand hela frågan och fortsätta genomföra de här förvaltningsplanerna på ett bra sätt inom EU och arbeta brett också inom andra kommissioner som kommissionen för migrerande arter och för att få in andra länder utanför EU i det arbetet. Och Mikael Avslutningsvis, vad säger du om framtiden för ålen? Jag hoppas på ett fortsatt fiske och att mina barn kan få ta över lite av verksamheten. Och när det gäller fisket så tror jag det är så här att jag vet att det är så att i att korna är äldre och det inte beviljas några nya tillstånd så blir det väl bättre för ålen när det gäller fisket. Men du hoppas på en framtid för fisket? Jag hoppas att jag, för jag tycker det är viktigt för att man också ska kunna ha en studie som man får när man ser hur mycket fångst det är också. Det är ett viktigt underlag också, för forskarna är ju att det är någon som fiskar mig. Mikael Nord Ål, fiskare i Karlshamn. Stort tack för att du var med i den landet. Tack! Jag säger också tack till Sofia Bergmark på hav och Håkan Wikström på SL. Stort tack båda två.

Tack så mycket. Det var allt för idag. Men vill du lära dig mer om ål så kan jag passa på att tipsa om den Augustpris belönade boken Evangeliet av Patrik Svensson. En riktigt härlig läsupplevelse.

Podden Landet produceras av landsbyggs nätverket. Redaktör för dagens avsnitt var Ingrid Whitelock. Jag heter Håkan Montelius och jag säger tack till dig som har lyssnat.